Malý Ježíš v chrámě

Původ materiálu
Jiří Tengler
Pořadí v lekci
33

Téma

V jeruzalémském chrámě se po dvakráte ukazuje Ježíšovo zakotvení v duchovních tradicích Božího lidu Izraele. Ježíš plynule a horlivě navazuje na starozákonní dědictví.

Cíl

Dětem se představí společenství víry z dvojího pohledu tak, jak je zakusil i sám Ježíš: 1) Boží lid je poskládán z mladých i starých, každý z nich v něm má své místo. 2) Ve společenství věřících se v rozhovoru nad Písmem pozornost upíná k Božím záležitostem.

Pro učitele

Biblický text: L 2,21–52

Výkladové poznámky

Za vánočním vyprávěním jsou zařazeny dva příběhy z Ježíšova dětství, jemuž se věnuje pouze evangelista Lukáš. V obou případech vycházejí z židovských náboženských zvyklostí — naplnění předpisů Mojžíšova zákona a pak disputace o Písmu. Ježíš je líčen velmi střízlivě, na rozdíl od pohanských pověstí o čarodivých božských dětech.

Obřízka osmého dne, spojená s veřejným udělením jména, nebyla vázána na chrám.
V církevním kalendáři připadá na 1. ledna jako svátek jména Ježíš. V chrámu se odehrává až „uvedení Páně“ (v kalendáři 2. února, lidově tzv. Hromnice), kdy jsou na výraz vděčnosti za darovaný život obětování drobní ptáci. Samotný obřad zůstává stranou, hlavní jsou zachycená svědectví starců Simeona a Anny. Jejich vysoký věk zrcadlí dlouhé izraelské očekávání Mesiáše, které díky Bohu bylo konečně naplněno. I člověk vysokého věku, hospodářsky nevýkonný, má v Božím lidu místo a své poslání — svědčí o své dlouholeté víře a chválí Boha.

Ačkoliv chrám představuje výsostné židovské území, už zde se díky novorozenému Synu Božímu otevírá cesta k pozdější misii národů: „světlo, jež bude zjevením pohanů“, aniž by

přitom byla zpochybněna důstojnost starozákonního lidu: „slávu pro tvůj lid Izrael“ (verš 32).

Podruhé je Ježíš zachycen v chrámě při poutní slavnosti, které se jeho rodina každoročně účastní. Hlavní náplní byly opět chrámové obřady, ovšem bylo i dost příležitostí promluvit s příbuznými a přáteli. Kolem ústředního chrámu se rozprostíralo rozlehlé nádvoří, sloužící k rozmanitým setkáním, k posezení, rozhovoru, přednáškám a besedám.

Na přelomu letopočtu už v židovstvu existoval dodnes provozovaný rituál *bar micva* (syn přikázání), kdy je mládenec ve věku 13 či 14 let přijímán mezi dospělé a je povinen dodržovat vše z Mojžíšova zákona. Dvanáctiletý Ježíš tento termín předběhne a sám se aktivně zajímá o Boha. „Musím být tam, kde jde o věc mého Otce“ (verš 49). Chlapec se však neúčastní obřadů, nýbrž se noří do výkladu Písma, který probíhá formou rozhovoru písmáků.

Předčasný věk a moudrost odpovědí ukazuje mimořádnost Ježíšova vztahu k Bohu. (Jako kdyby někdo před zahájením konfirmačního cvičení sám nedočkavě požádal staršovstvo o zkoušku a o uspíšení konfirmace…)

Úskalí

Ježíšovo chování se může jevit v rozporu s přikázáním „Cti otce svého a svou matku“. Nejedná se však o neúctu, nýbrž o nezbytnou nezávislost vůči rodičům a o prioritu vztahu k Bohu před jakýmkoliv vztahem k lidem.

Hledání ztraceného dítěte je dramatické téma, ale nedramatizujte příliš. Na prvním místě ve vyprávění není strach v matčině duši, nýbrž Ježíšův zájem o Boha.

Neznevažujte vzdělanost židovských učenců ve stylu „oni měli staré učení o Bohu, ale Ježíš přinesl nové a překonal jejich nedokonalé představy.“ Ježíš písmáky nementoruje, je jim rovnocenným partnerem a právě tím je ve svém věku udivuje. Evangelista si dává záležet, aby vykreslil Ježíše jako příslušníka vyvoleného národa, který rozvíjí jeho nejlepší duchovní tradice.

Pro děti

Předškoláci

Tenhle plyšák se mi líbí. Je takový… (milý, hebký, veselý, maličký). Máte doma taky nějakého? Jakého? Kde ho máte — schovaného ve skříni, nebo na polici, nebo v postýlce? Je pěkné vzít ho do ruky, dát si ho vedle sebe, pohladit. Člověka to potěší. Je dobře, když máme rádi lidi i hračky.

Když se plyšák ztratí, to není vůbec veselé. Člověku je smutno, někdy může dokonce i plakat. Proč je najednou sám? Nikomu z vás to nepřeji, abyste ztratili milou hračku. Doma ji snad ještě najdete, ale když ji zapomenete někde na výletě, budete smutní nejen vy, ale i vaši rodiče.

Může se někdy ztratit člověk? Jak se ztratí dítě? V obchodě, v tlačenici, v autobuse. To je pak strachu, kde ho hledat. Kam se mohlo podít?

(Zde je možné pustit scénu z filmu Kolja, kde se chlapec ztratí během jízdy metrem.)

Když byl Ježíš ještě chlapcem (bylo mu 12 let) také se jednou ztratil. On vlastně zas až tak moc ztracený nebyl, naopak byl v bezpečí, ale jeho rodiče o něm nevěděli. Stalo se to v Jeruzalémě, v hlavním městě, v němž se nacházel i slavný chrám. Přicházelo tam mnoho lidí, aby oslavovali Boha. Maminka s tatínkem vzali Ježíše s sebou, aby se spolu s nimi pomodlil k Bohu. Mezi lidmi byli i další Ježíšovi příbuzní. Maminka Marie si myslela, že Ježíš je někde s tetou, strýcem a bratranci, tak se o něj chvíli nestarali. Až po čase zjistili, že tam Ježíš není. Ztratil se jim.

Nastalo veliké hledání. A také veliký strach. Kam se Ježíš mohl podít mezi tolika lidmi? Marie s Josefem prohledávali celé město a až po dlouhé době našli Ježíše na místě, kde by ho nečekali. Byl v chrámu na místě, kde si povídají dospělí. Četli v Bibli a mluvili o tom, co to znamená. A představte si — Ježíš si povídal s nimi. Ptal se jich, dával jim odpovědi a ti dospěláci se divili. Takový mladý kluk a už je tak chytrý! On se chce dozvědět co nejvíc o Pánu Bohu!

Marie měla radost, že svého syna našla. Řekla mu: Jak to, že ses ztratil? Měli jsme o tebe strach. Avšak Ježíš odpověděl: Ale vždyť já se neztratil. Jsem v chrámu a Pán Bůh o mně ví. Chci být tam, kde se mluví o Bohu a jeho starání o člověka. Pán Bůh se o nás stará jako nejlepší otec, u něho nikdo není ztracený.“

Od těch dob Marie věděla, že Ježíš má k Pánu Bohu blízko. (Něco podobného jí o něm pověděli už dříve pastýři v Betlémě, když se Ježíš narodil.) Když Ježíš vyrostl, uměl lidem dobře vyprávět o Bohu a dělal tak mnoha lidem radost. I my, když se chceme o Bohu něco dozvědět, čteme a přemýšlíme napřed, co o něm pověděl Ježíš.

Pomůcky: Plyšová hračka (pěkná a roztomilá, nikoli opelichaná), nahrávka filmu Kolja.

Mladší školní děti

Víte, co má společného Ježíšova rodina s rodinami v našem kostele? Všechny chodí na bohoslužby.

Tenkrát byla v každém městečku či větší vesnici modlitebna, kam se každý týden chodilo číst Bibli a oslavovat Pána Boha. Protože se tam konala shromáždění, říkalo se těm domům

shromaždiště neboli synagogy.

V hlavním městě Jeruzalémě se pak nacházel obrovský a nádherně zdobený chrám. Židé na něj byli náležitě pyšní. Chodili do něj hlavně na svátky — na nový rok, na Velikonoce, anebo když byla nějaká slavná událost v rodině.

Ježíš se do chrámu dostal jako dítě několikrát. Nejprve krátce po narození. Marie s Josefem šli vzdát Bohu dík za narození prvního dítěte. Ježíše měla pochopitelně s sebou jako malé mimino v náručí. Takových rodin, plných vděku, přicházelo do chrámu mnoho. Lidé se po nich tu a tam podívali, ale jinak se nic nedělo.

Boží dům je místo, kde se setkávají mladí i staří. Všichni mají u Pána Boha místo. Proto v Jeruzalémě na chrámových nádvořích seděli i staří lidé. Mnozí už nemohli pracovat, ale stále mohli Pánu Bohu zpívat. A také mohli druhým lidem vyprávět o své víře, co pro ně znamenala během jejich dlouhého života a co pro ně znamená na jeho konci.

Stařec jménem Simeon uviděl malého Ježíše a srdce mu poskočilo radostí. Poznal — neptejte se mne jak — poznal, že Ježíš patří do dlouhých dějin Božího lidu, že o něm mluvili proroci ve Starém zákoně, když vyhlíželi nového laskavého a spravedlivého vladaře. Proto se dal Simeon i přes své stáří do zpěvu.

Oslavoval Boha, že na stará kolena spatřil Boží dítě, které až vyroste, přinese naději jak Božímu lidu Izraeli, tak i všem národům.

„Viděli oči mé spasení tvé," zpíval Simeon stále dokola.

Bůh neukrývá svou pomoc a lásku. Podobně ve chrámu o Ježíšovi zpívala i stará žena jménem Anna. Když to Marie slyšela, vše uchovávala ve své paměti a stále přemýšlela, co z jejího syna vyroste.

Ježíš se do chrámu dostal i později, když už uměl chodit. Pokaždé to byla velká událost. (Podobně jako když se mimopražští vypraví do Prahy do Národního divadla.) Jeho rodina chodila každý rok do Jeruzaléma na Velikonoce. Obřady byly v ten svátek obzvláště bohaté a člověk mohl potkat v hlavním městě mnoho příbuzných a přátel. Tehdy bylo Ježíšovi dvanáct let, moc se od vás věkem nelišil. Marie si myslela, že je někde s příbuznými, proto se o něj nestarala. Večer jej nemohla najít. Byl ztracený.

Jaké to je, když se ztratí člověk? Tady mám korunu. Lze ji ztratit snadno a není jí zapotřebí ani příliš litovat. Tady mám tisícikorunu. Ztratit tisícikorunu to už je mrzuté. Tisíc korun už něco znamená. Bylo by mi líto, kdybych ji ztratil. Nemohl bych třeba koupit nové kalhoty nebo dárek pro někoho, koho mám rád. Jsou ale ještě nepříjemnější ztráty. Na tomhle plakátu někdo hledá zaběhlého psa. Živý tvor je vzácnější než peníze. Možná i vy jste někdy přišli o nějakého

domácího miláčka. Jaké to tedy je, když se ztratí člověk, když se ztratí malé dítě? Může se to stát v obchodě, na nádraží, v nějaké tlačenici. Kde hledat?

(Zde je možné pustit scénu z filmu Kolja, kde se chlapec ztratí během jízdy metrem.)

Marie s Josefem měli o Ježíše strach. Trvalo dlouho, než prohledali celé město. Nakonec našli Ježíše tam, kdy by ho vůbec nečekali. Byl v chrámu na místě, kde si povídají dospělí. Četli v Bibli a mluvili o tom, co je v ní psáno. A představte si — Ježíš si povídal s nimi. Ptal se jich, dával jim odpovědi a ti dospěláci se divili. Takový mladý kluk a už je tak chytrý! On se chce dozvědět co nejvíc o Pánu Bohu!

Marie měla radost, že svého syna našla.

Řekla mu: „Jak to, že ses ztratil? Měli jsme o tebe strach.“

Avšak Ježíš odpověděl: „Ale vždyť já se neztratil. Jsem v chrámu a Pán Bůh o mně ví. Chci být tam, kde se mluví o Bohu a jeho starání o člověka. Pán Bůh se o nás stará jako nejlepší otec, u něho nikdo není ztracený.“

Od těch dob Marie věděla, že Ježíš má k Pánu Bohu blízko. (Něco podobného jí o něm pověděli už dříve pastýři v Betlémě, když se Ježíš narodil. Stejně mluvili v chrámě i Simeon a Anna.) Když Ježíš vyrostl, správně rozuměl Bibli, uměl lidem dobře vyprávět o Bohu a dělal tak mnoha lidem radost. I my, když se chceme o Bohu něco dozvědět, čteme a přemýšlíme napřed, co o něm pověděl Ježíš. U něj nalezneme moudrost, která vede lidi k lásce a odpuštění.

Pomůcky: Korunová mince a tisícikoruna, plakát ztráty psa, nahrávka filmu Kolja.

Starší školní děti

Vyprávění lze rozšířit o odkaz na konfirmaci.

Znáte slovo konfirmace? Pro koho je konfirmace určená? Jak se na ní člověk chystá? Kolikrát za život je konfirmován? V jakém věku? Jaký vztah je mezi konfirmací a vírou v Boha?

I vás nejspíše čeká zanedlouho konfirmační příprava a pak konfirmační slavnost v kostele. Konfirmací se přechází od dětské víry do víry dospělé. Po konfirmaci se už ve víře o sebe staráte hlavně sami. Mnohdy to vypadá tak, že do konfirmace děti do kostela s rodiči prostě musí. Rozhodne to maminka s tatínkem. Po konfirmaci už často rodiče nechávají rozhodnutí na dětech. „Já už jsem ti dal, co jsem mohl. Teď záleží na tobě, co se svou vírou uděláš.“ (Což pak leckdy vede k tomu, že mladí do kostela nechodí. Škoda.)

Také židé mají něco jako konfirmaci. Slavnost se jmenuje „Bar micva“, což znamená „Syn přikázání“. U holek je to Bat micva — Dcera přikázání. Mladý člověk vstupuje do dospělého

života víry. Už není dítětem, od té chvíle by měl dodržovat všechna Mojžíšova přikázání. Děje se tak, když je člověku 13 nebo 14 let.

Kolik bylo Ježíšovi, když se ztratil v chrámu? Ještě mu nejméně rok chyběl. Bylo mu dvanáct. Ještě nemusel plně poslouchat Pána Boha. Ale on chtěl. Zajímal se o Bibli, vyptával se na víru učených mužů. A neptal se hloupě. Naopak, uměl věci dát do správných souvislostí. Víra v Boha pro něj byla nosná a životodárná.

Víra rozhodně není jenom pro staré. Právě na Ježíšovi vidíme, že má význam i pro mladého člověka. Je spousta věcí, které je v životě zapotřebí pochopit a zvládnout. (Vybrat si povolání, umět se chovat k lidem, najít partnera, uchovat si radost a upřímnost. Mít naději i v čase nezdaru.) Dost práce pro jednoho. S Pánem Bohem to jde lépe. Mohu o svých otázkách a starostech rozmlouvat s druhými — jak se svými vrstevníky, tak i se staršími nebo mladšími. Právě oni mi leckdy povědí, nač bych já ve svém věku nepřišel.

Přesah

Do jeruzalémského chrámu stejně jako do našich shromáždění přicházejí lidé z různých generací: děti, rodiče, staří lidé. Společenství víry je vzácným výtvorem Božím. Kde jinde se dnes (kromě rodiny) setkávají lidé napříč všemi generacemi, aby se věnovali nějaké společné činnosti? Díky Kristu nám jde „o věc našeho nebeského Otce“, jak malým, tak i velkým. Společně zpíváme, modlíme se, rozjímáme biblické poselství, stolujeme spolu, staráme se o kostel. Lidé každého věku mají v církvi své místo a svou jedinečnou úlohu.

Liturgie

Simeonův chvalozpěv je součástí večerní modlitby kvůli své „zakončovací“ atmosféře — cosi bylo završeno, uzavřeno, naplněno. Takto může být i společně recitován při zakončení nedělky či bohoslužeb. Verše 29–32.

Text k zapamatování

Musím být tam, kde jde o věc mého Otce. (L 2,49)

Rituál

Pro lukášovské příběhy se bude hodit zpracování refrénu písně *Má duše Boha velebí*. Můžete ho buď recitovat nebo zpívat.

Solo: Má duše Boha velebí

Všichni: chválu vzdává

Solo: Pánem je nejen na nebi

Všichni: Buď mu sláva!

Okénko do bohoslužeb

Jeden starý muž vzpomínal na své dětství a vyprávěl:

„Když jsem přišel domů ze školy, neptal se mne můj táta ‚Tak co, jak bylo ve škole? Dostals nějakou známku?'

Místo toho jej zajímalo ‚Tak co, dal jsi dnes panu učiteli nějakou dobrou otázku?'

Záleželo mu na tom, abych byl zvídavý, abych se sám od sebe zajímal o svět a snažil se co nejvíce nasát z moudrosti svých učitelů. Na cestu poznání lze vykročit právě pomocí otázek."

Evangelista Lukáš zapsal příběh, kde také Pán Ježíš, když byl malý, vyhledal jednou skupinu moudrých mužů, kteří dobře znali Bibli, a kladl jim otázky. Chytré, důmyslné otázky, ze kterých byl cítit živý zájem o Pána Boha. I my se zde v kostele scházíme, abychom se s pomocí Boží společně ptali a nacházeli odpovědi.

Modlitba

Pane Bože, tvůj Syn Ježíš rozmlouval s učenci o Písmu svatém. I nám jsi dal Bibli, abychom v ní zkoumali tvou vůli pro nás a pro naši dobu. Prosíme, daruj nám moudrost a chuť k rozhovoru. Amen.

Odkaz na píseň
Moudrost mi, Pane, dávej
Hledejte především (SV61)
Cílová skupina
Předškolní
Mladší školní
Starší školní
Katechetické cykly
Dál přece nejdeme sami III (S Markem + S Matoušem a Lukášem)
Biblický odkaz (kat)
Lukáš 2,21–52